

PLAN FOR ET TRYGT OG GODT
BARNEHAGEMILJØ I ALLE BARNEHAGER I
ØSTRE TOTEN KOMMUNE

Trygge og gode miljøer ser og stopper mobbing.

De voksnes ansvar.

Vedtatt i BOO
02.09. 2019
Revidert juni 2023

Innhold

Innledning.....	3
Barnas Læringsmiljø i barnehagen	3
Barnehageloven.....	3
Barnehageloven §1 Formål	3
Fra FNs barnekonvensjon	4
Mobbeombud for barnehage og grunnskole	4
Hvem kan kontakte mobbeombudet?	4
HVORDAN JOBBE FOREBYGGENDE OG HOLDNINGSSKAPENDE FOR ET GODT LÆRINGMILJØ:.....	5
• Benytte aktivitetsplanen	5
• Fokus på holdningsarbeid.....	5
• Bevisstgjøring av ansvar aktivitetsplikt personalet.	5
HVORDAN JOBBE MED AVDEKKING OG HÅNDTERING MED MÅL OM ET GODT LÆRINGSMILJØ	5
Aktivitetsplan.....	6
VEDLEGG.....	9
Aktivitetsplan.....	9
Aktivitetsplan.....	10
Relasjonsskjema voksne	11
Sjekkliste oppvekstmiljø – egenevaluering 1: i liten grad- 6: i høy grad	12
Tips til nyttige nettsider:	18
Anbefalt litteratur for barn:	18

Innledning

Alle barnehagebarn i Østre Toten kommune skal ha et trygt og godt miljø. Barnehagene skal jobbe kontinuerlig for et miljø som fremmer god psykisk helse, trivsel, lek og læring. Alle som jobber i barnehage, skal følge med på hvordan barna har det og jobbe forebyggende med gode miljøer i barnehagen.

Det er nulltoleranse mot mobbing og krenkende atferd. Dersom noen barn opplever å bli utsatt for krenkelser som eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering skal alle som jobber i barnehagene gripe inn og stoppe dette.

Barnehagene i Østre Toten har utarbeidet denne digitale planen som beskriver forebyggende tiltak og tiltak barnehagene legger vekt på i arbeidet for et trygt og godt barnehagemiljø for alle barna som går i barnehagene. Planen bygger på Grunnloven, Lov om barnehager, rammeplan, og FNs Barnekonvensjon. Planene er digital med lenker som gjør det enklere å linke til lovverk og bestemmelser.

Alle vurderinger, skal gjøres ut fra barnas beste perspektiv!

Denne planen er digital og ved utskrift vil man risikere å ikke få med oppdateringer som gjøres i planene i tillegg vil en del informasjon ikke bli tilgjengelig?

Barnas Læringsmiljø i barnehagen

Læringsmiljøet i barnehagen består av de kulturelle, relasjonelle og fysiske forholdene i barnehagen som har betydning for barns utvikling, lek og læring, helse og trivsel.

(Evertsen, Tveitereid, Plischewski, Hancock, & Størksen, 2015, s.6)

Barnehageloven

Barnehageloven §1 Formål

«Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering».

§ 41 Nulltoleranse og forebyggende arbeid

§ 42 Plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (aktivitetsplikt)

§ 43 Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen, krenker et barn

Rammeplan for barnehage

«Alle handlinger og avgjørelser som berører barnet, skal ha barnets beste som grunnleggende hensyn, jf. Grunnloven § 104 og barnekonvensjonen art. 3 nr. 1. Dette er et overordnet prinsipp som gjelder for all barnehagevirksomhet».

Fra FNs barnekonvensjon

Kap 3: Handlinger som angår barn som foretas av myndigheter og organisasjoner skal først og fremst ta hensyn til barnets beste. **Kap 12:** Barnet har rett til å si sin mening i alt som vedrører det og barnets meninger skal tillegges vekt.

Samspillet mellom organisering av barnehagens hverdag, det fysiske miljøet og de ansattes pedagogiske praksis har stor innvirkning på barnas trivsel og mestring – og påvirker dermed læringsmiljøet.

Mobbeombud for barnehage og grunnskole

Mobbeombudet bistår deg som ønsker hjelp eller veiledning i en mobbesak fra barnehagen og gjennom grunnskolen.

Hvem kan kontakte mobbeombudet?

Alle som ønsker hjelp eller veiledning angående mobbing eller knyttet til mobbesak, kan kontakte mobbeombudet.

Det kan være elever eller foresatte, men også lærere, rådgivere og skoleledere.

Mobbeombudet taler barnas og elevenes sak.

Mobbeombudet har taushetsplikt.

[Mobbeombud for barnehage og grunnskole - Innlandet fylkeskommune](mailto:mobbeombudet@innlandetfylke.no)
mobbeombudet@innlandetfylke.no

HVORDAN JOBBE FOREBYGGENDE OG HOLDNINGSSKAPENDE FOR ET GODT LÆRINGSMILJØ:

HVA	MÅL	HVORDAN
Systematisk arbeid i personalet. Samarbeid hjem/barnehage	<ul style="list-style-type: none">• Alle barnehager jobber systematisk for at alle barn unngår krenkelser, i nær forståelse og samarbeid med barnets hjem. (jfr Barnehageloven §41-43)	<ul style="list-style-type: none">• Benytte aktivitetsplanen• Benytte handlingsveilederen• Felles begrepsavklaring• Fokus på holdningsarbeid• Bevisstgjøring av ansvar aktivitetsplikt personalet.• (Refleksjon)• Evaluere barnehagens læringsmiljø.• (Relasjonskartlegginger)• Ansatte opplæring i COS og SBI; ta i bruk verktøyene.• Jobbe med tilbakemeldingskultur i personalet.• Samarbeidsutvalg/foreldreutvalg har årlig handlingsplanen og aktivitetsplikten som tema.

HVORDAN JOBBE MED AVDEKING OG HÅNDTERING MED MÅL OM ET GODT LÆRINGSMILJØ

HVA	MÅL	HVORDAN
Avdekking og håndtering	<ul style="list-style-type: none">• Barnehageansatte avdekker og håndterer krenkelser av barn med bruk av gjeldende rutiner og metoder.• Meldinger om krenkende adferd tas på alvor.	<ul style="list-style-type: none">• Benytte aktivitetsplanen.• Samarbeide med foreldrene• Innhente veiledning ved behov• Dokumentere:• Relasjonskartlegginger• Systematiske observasjoner• Barnesamtaler• Foreldresamtaler• Ulike andre verktøy/skjema

Aktivitetsplan

Alle som jobber i barnehagen har en aktivitetsplikt som krever at barnehagen følger med på hvordan barna har det, og undersøker og setter inn tiltak når personalet har mistanke om at ett eller flere barn ikke har det bra i barnehagen.

Barnehagen plikter å undersøke saken når foreldre sier ifra, selv om de som jobber i barnehagen er av en annen oppfatning.

1. FØLGE MED – OBSERVERE. Gjelder alle som arbeider i barnehagen

For å avdekke krenkelsers må personalet være der barna er, observere det som skjer og lytte til det som blir sagt.

Vær særlig oppmerksom:

- I frileksperioden ute: barna er fordelt over et stort område, og det er lettere å «stikke seg vekk»
- I rollelek: hvilke roller som tildeles, hvem bestemmer retning og innhold i leken
- på barn som trekker seg tilbake, er triste eller frustrerte/opprørte eller som ikke ønsker å delta i aktiviteter
- på barn som har problemer med å finne seg venner eller å få innpass i sosiale aktiviteter
- på barn som ekskluderes eller som utsettes for negative handlinger fra andre
- Plikten til å se og handle når voksne krenker et barn

Bruk observasjons- og kartleggingsverktøy systematisk, for å få et godt bilde av hvordan barna har det og om alle har venner. Eksempler:

- barnesamtaler
- Relasjonskartlegging “ bussen” eller relasjonshjulet.

Samarbeid med barnas hjem for å oppdage barn som ikke trives i barnehagen. Endringer i barns atferd kan være et tegn på at barnet ikke har det bra. Ved at hjem og barnehage har et tett samarbeid og en god dialog vil det være lettere å fange opp endringer hos barnet tidlig. Refleksjon over barnegruppen i personalgruppen som er tettest på.

Tegn på at barn bli krenket kan være eks:

- Endret atferd
- Vil ikke gå i barnehagen
- Begynner å tisse på seg igjen, etter å ha vært tørr
- Endrede spise- og sovevaner
- Får dårlig selvbilde/selvtillit
- Blir klengete og søker mer voksenkontakt enn før

2. GRIPE INN. Gjelder alle typer negative hendelser og tegn på mobbeatferd. Gjelder alle som jobber i barnehagen.

Personalet skal gripe inn umiddelbart for å stoppe situasjoner som pågår, for eksempel:

- Stoppe barn som dytter, slår, sparker etc.
- Stoppe og snakke sammen med barnet som snakker krenkende til andre barn
- Stanse utestenging/ekskludering ved f.eks å gå aktivt inn i lek/støtte barna i lek og aktiviteter
- Alle ansatte har et ansvar for å si fra til hverandre, på en respektfull og saklig måte, dersom man reagerer på deres holdninger og handlinger.

3. VARSLE. Gjelder alle som jobber i barnehagen.

Varsle pedagogisk leder/styrer umiddelbart ved mistanke om/avdekking av at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø.

Om en ansatt oppdager at en annen ansatt krenker et barn skal vedkommende straks varsle styrer/eier.

4. UNDERSØKE. Styrers ansvar i samarbeid med pedagogisk leder.

- Lytt til det barnet forteller og signaliserer: barnets opplevelse skal anerkjennes og legges til grunn
- Lytt til foreldrene: barnehagen plikter å undersøke saken når foreldre sier ifra, selv om de som jobber i barnehagen er av en annen oppfatning.
- Skriftliggjøre henvendelser fra foresatte med signatur fra foresatte og den som mottok henvendelsen samt styrer.
- Undersøkelse snarest mulig: forsøk å finne ut hva som faktisk har skjedd
- Gjennomføre pedagogisk analyse for å avdekke opprettholdende faktorer

5. SETTE INN TILTAK. Styrers ansvar i samarbeid med pedagogisk leder.

Det skal alltid skrives referat/tiltaks plan fra møtene.

Møte med foresatte

- Styrer sørger for at aktuelle foresatte blir kalt inn til møte, hver for seg, og får informasjon om situasjonen. Foresatte inviteres til å fortelle hvordan de opplever situasjonen.
- Foresatte og styrer/pedagogisk leder blir enige om hva som skal gjøres videre – tiltak i barnehagen og/eller hjemme

Videre:

- Vurdere om det er hensiktsmessig å kalle inn til felles samtale med foresatte for «begge parter»
- Vurdere samarbeid med evt andre instanser (eks. PPT, Familieteamet)
- Styrer skal sikre at tiltak settes i verk på avdeling
- Pedagogisk leder har ansvar for å følge opp tiltaksplan og veilede sin personalgruppe

Evaluerer:

- Sette opp en plan for evaluering: når, hvem, hyppighet (nye samtaler med barna, evaluering på avdeling, evaluering med foresatte)

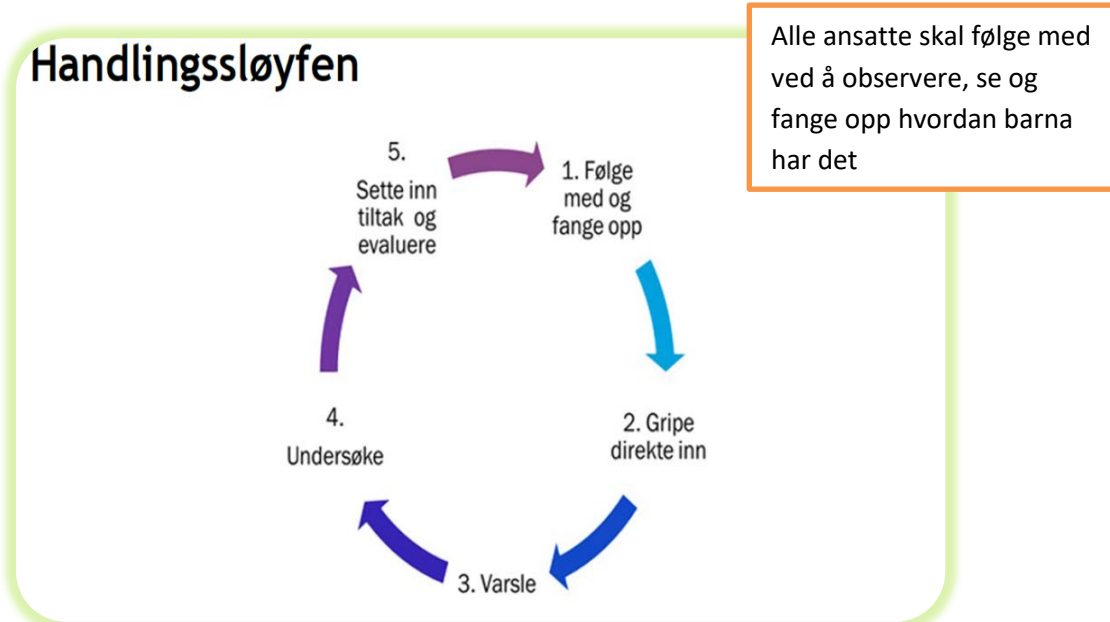
Som vedlegg i planen:

- **Aktivitetsplan**
- **Pedagogisk analysemodell**
- **Bussen**
- **Relasjonshjulet**
- **Henvendelses skjema fra foresatte (eksempel fra Eventyråsen?)**
- **Skjema; Varsling ved kunnskap eller mistanke om krenkende ord og handlinger**

Aktivitetsplan skal ses i sammenheng med Handlingsveilederen/BTI for barn/unge foreldre/foresatte i Østre Toten kommune.

Handlingsløyfen viser det systematiske arbeidet for barnehagemiljøet ved barnehagen:

VEDLEGG

Aktivitetsplan; Skjemaet skal ligge i barnets mappe (kopi til foresatte) skjemaet følger personalmappe når ansatte krenker barn

Aktivitetsplan

Aktivitetsplan når et barn blir krenket og når en voksen/ansatt krenker et barn

Barnehage:

Dato

Til stede på møtet:

Tiltak	Mål	Tidsfrist	Evaluering
Notat			

Dato for oppfølgingssamtale:

Underskrift foreldre

Underskrift foreldre

Underskrift ansatte

Underskrift ansatte

Aktivitetsplan

Aktivitetsplan jmf. §42 Barnehageloven

Barnets alder/fødselsdato	Aktivitetsplan oppstart og varighet	Aktivitetsplan oppdatert -dato
---------------------------	-------------------------------------	--------------------------------

BESKRIVELSE

Hva har den som melder fra sagt? Hva sier foreldrene? Hva har ansatte observert?

BARNETS EGEN OPPLEVELSE AV SITUASJONEN

Barnekonvensjonen artikkel 12 og barnehagelovens § 3: Barnets rett til å bli hørt.

BARNEHAGENS VURDERING

Hva er barnehagen allerede kjent med? Hva har barnehagen allerede iverksatt? Hvilke konklusjoner kan dere trekke av undersøkelsen barnehagen har gjort på bakgrunn av meldingen?

HOVEDMÅL

Hovedmålet skal beskrive den ønskede situasjonen.

DELMÅL

Lag en oversikt over alle delmålene på de forskjellige nivåer. Kopier hele den blanke delmålslinjen og lim inn flere rader ved behov.

Delmål Ta utgangspunkt i nøkkelord i problembeskrivelsen.	Hva skal tiltaket løse Skriv inn den aktuelle problemstillingen som skal løses ved hjelp av tiltaket.	Tiltak/aktivitet Sett inn forskningsbaserte tiltak. Eksempler finnes på Udir.no	Ansvarlig Konkret hvem som er ansvarlig	Tidsperspektiv Tidfeste uke, måned eller dato	Evaluering Hvem evaluerer når? Hvordan skal det evalueres?
Tiltak rettet mot enkeltbarn	Hva skal tiltaket løse	Tiltak/aktivitet	Ansvarlig	Tidsperspektiv	Evaluering
Tiltak rettet mot en barnegruppe	Hva skal tiltaket løse	Tiltak/aktivitet	Ansvarlig	Tidsperspektiv	Evaluering
Tiltak på systemnivå	Hva skal tiltaket løse	Tiltak/aktivitet	Ansvarlig	Tidsperspektiv	Evaluering
Helserettede tiltak Brukes bare når foreldre samtykker	Hva skal tiltaket løse	Tiltak/aktivitet	Ansvarlig	Tidsperspektiv	Evaluering

BARNEKONVENSJONEN ARTIKKEL 12: BARNETS RETT TIL Å BLI HØRT

Her beskrives hvordan barnet/barna har blitt hørt i den aktuelle saken.

BARNEKONVENSJONEN ARTIKKEL 3: BARNETS BESTE

Her beskrives hvordan barnehagen har vurdert barnets/barnas beste i den aktuelle saken.

UNDERSKRIFTER

Sted og dato

Underskrift foreldre (ikke påkrevet)

Underskrift styrer

Relasjonsskjema voksne

Sjekkliste – oppvekstmiljø 1: i liten grad- 6: i høy grad

1. Sjekkliste angående voksnes forhold til barna:	1	2	3	4	5	6
Voksne i vår barnehage anerkjenner og støtter barns initiativ						
Alle barn blir møtt på en anerkjennende måte, uavhengig av type personlighet.						
Får noen barn stadig positiv oppmerksomhet fra oss voksne – mer enn andre barn?						
Får noen barn stadig negativ oppmerksomhet fra oss voksne – mer enn andre barn?						
Barna i vår barnehage har samme mulighet til å bli hørt og trudd ved konflikter blant barna						
Vi tar alle barns initiativ til aktiviteter på alvor.						
Er det noen barn i gruppa som vi voksne tar lite kontakt med – og sjelden tar initiativ til aktiviteter med?						
Personalet arbeider aktivt for å involvere/inkludere alle i gruppen i de gode samtalene						
Har vi voksne større tålmodighet med enkelte barn i gruppa enn andre, når det gjelder å følge dem opp / hjelpe dem?						
Blir noen barn raskere avbrutt / avvist av oss voksne enn andre når de tar kontakt med oss?						
Er alle voksne bevisst på at barn ikke alltid klarer å forstå spøk / ironi? (Være forsiktig med bruk av ironi i fht. barn som ikke forstår dette)						
2. Sjekkliste angående miljøet i barnehagen:						
Miljøet i vår barnehage er preget av gjensidig omsorg, anerkjennelse, varme og respekt.						
Samspillet B-B i vår barnehage er preget av likeverdighet og vekslning av hvem som bestemmer og hvem som til enhver tid får være med?						
I vår barnehage er det en trygg og avslappet tone preget av humor, spontanitet, oppmuntring og glede?						

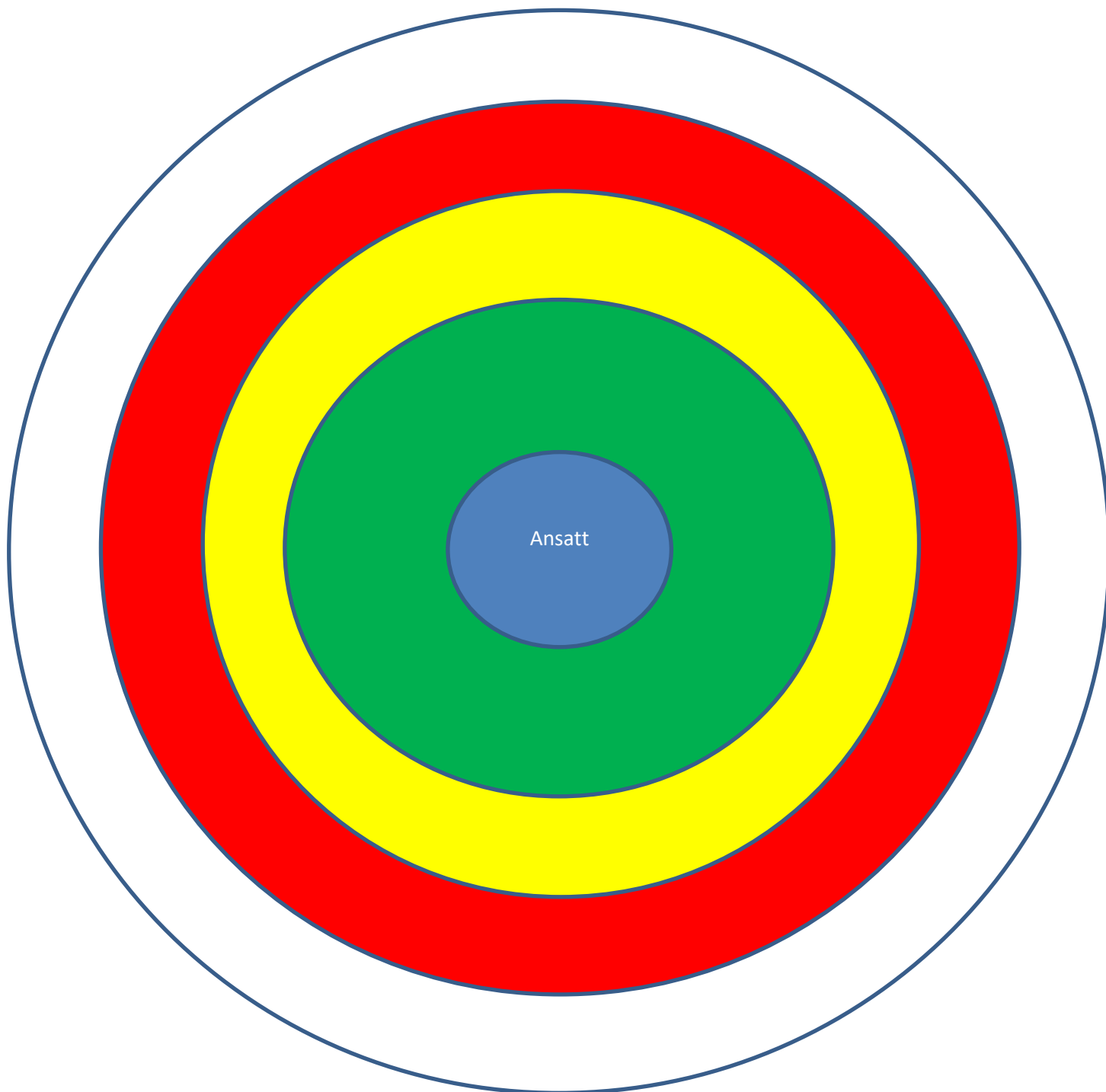
Sjekkliste oppvekstmiljø – egnevaluering 1: i liten grad- 6: i høy grad

1. Sjekkliste angående voksnes forhold til barna:	1	2	3	4	5	6
Er jeg anerkjennende og støttende i forhold til barns initiativ?						
Gir jeg alle barna oppmerksomhet i like stor grad, uavhengig av type personlighet? (innad /utadvendt)						
Gir jeg noen barn mer positiv oppmerksomhet enn andre barn?						
Gir jeg noen barn mer negativ oppmerksomhet enn andre barn?						
Har jeg lettere for å tro på noen barns forklaring på konflikter enn andre i gruppa? Er det et "mønster"?						
Tar jeg mer kontakt med noen av barna i gruppen? Tar jeg initiativ til å finne på flere aktiviteter mer enkelte barn – kontra hvem av barna tar jeg lite initiativ til å finne på aktiviteter/engasjere meg i?						
Er det noen barn i gruppa som vi voksne tar lite kontakt med – og sjelden tar initiativ til aktiviteter med?						
Involvere jeg alle barna i fellesskapet - f.eks. praten rundt bordet ved måltider?						
Har jeg større tålmodighet med enkelte barn i gruppa enn andre, når det gjelder å følge dem opp / hjelpe dem?						
Avbryter jeg noen barn raskere / avviser enn andre barn, når de tar kontakt med meg?						
Er jeg bevisst på at barn ikke alltid klarer å forstå spøk / ironi?						

La sjekklisene jevnlig bli et diskusjonsgrunnlag i personalgruppa, på avdelingsmøter, personalmøter m.m. Er vår barnehage der vi vil den skal være i fht. oppvekstmiljø? Er vi voksne det vil skal være?

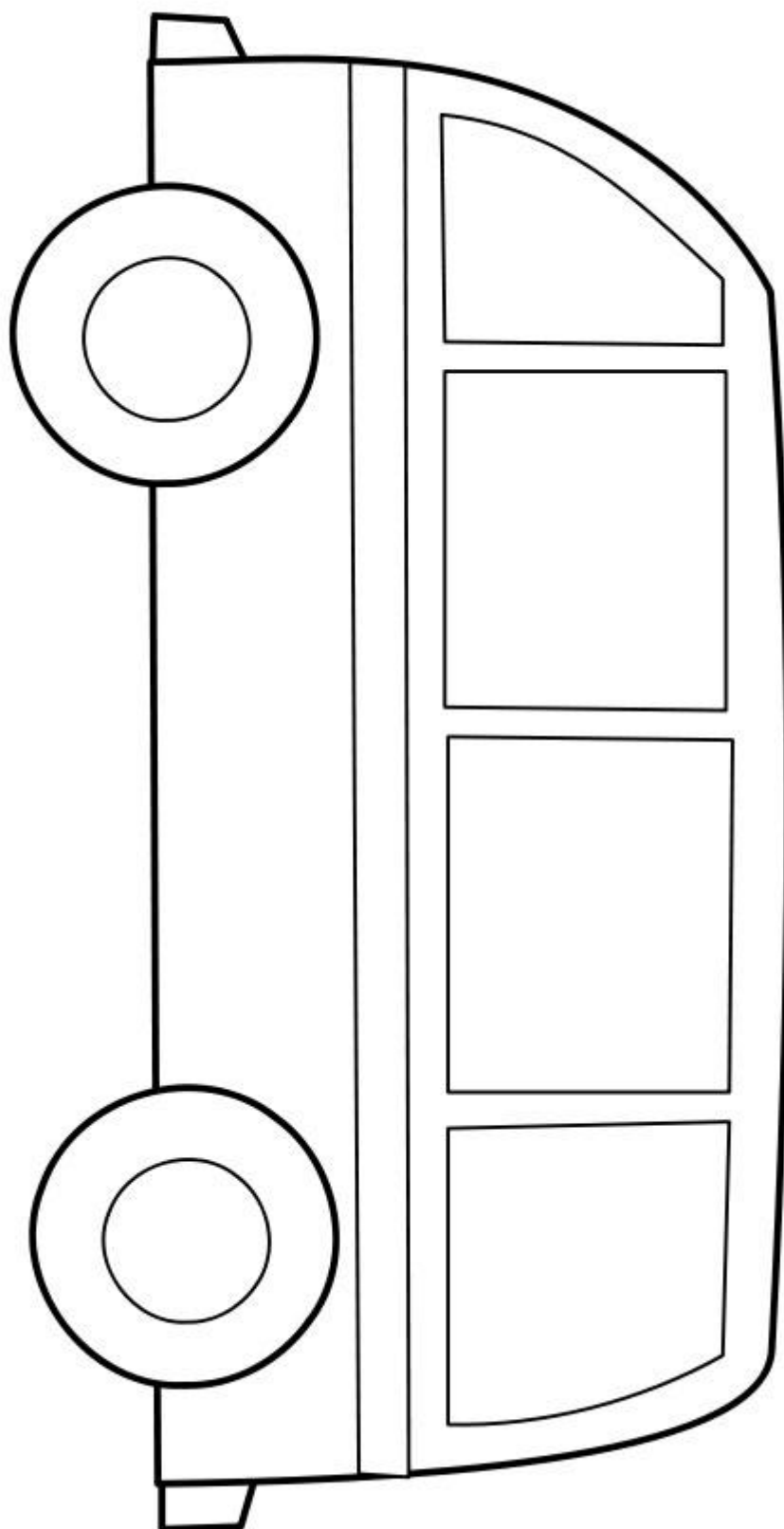

Relasjonssirkelen

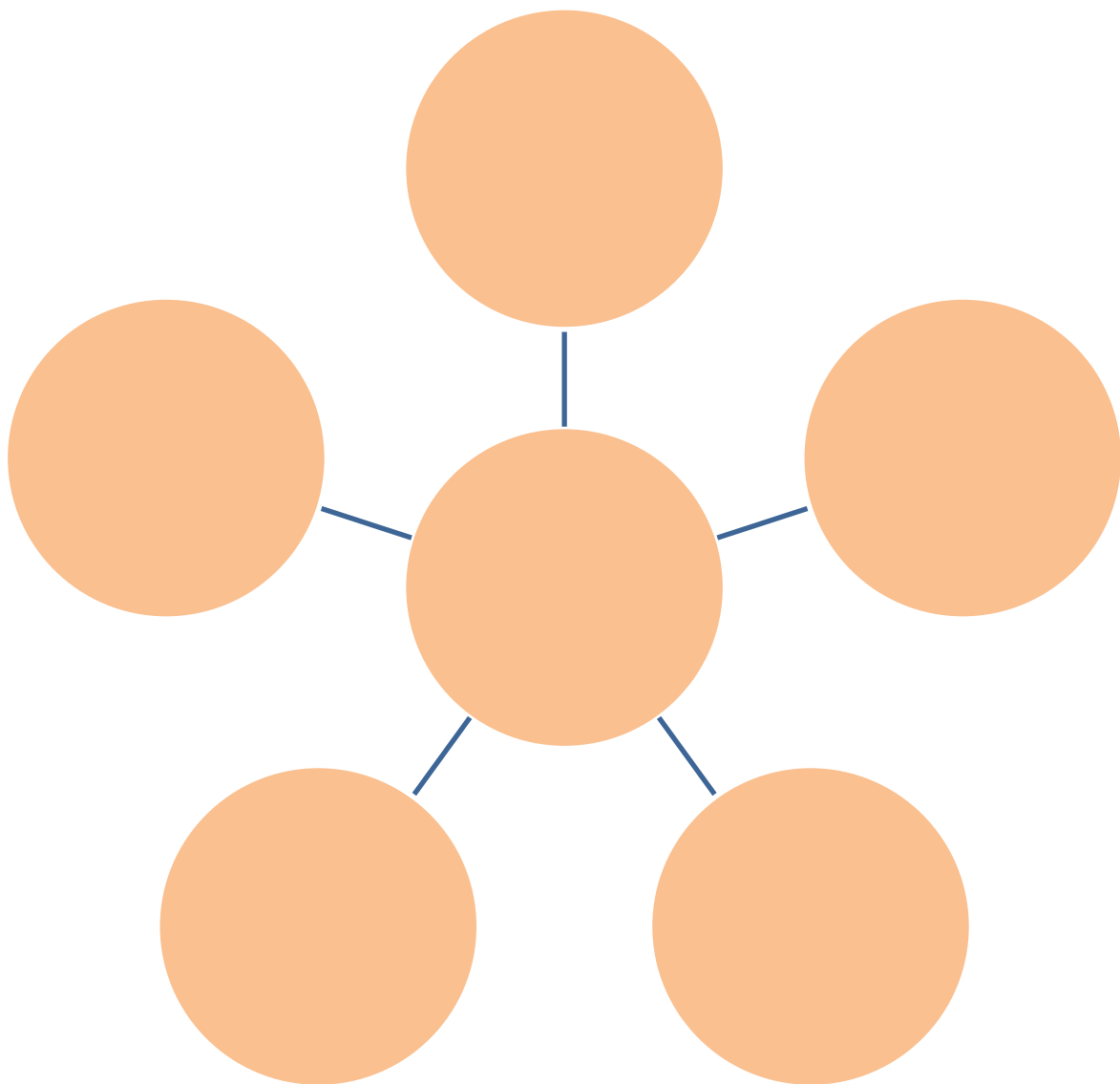
Navn på verktøy	Det relasjonelle landskap mellom voksne og barn/elev (Relasjonssirkelen).
Formål	Det relasjonelle landskapet voksen-barn/elev er en selvobservasjonsmåte som gir de voksne mulighet til å reflektere over sine egne relasjoner til hvert enkelt barn/elev.
Fremgangsmåte	<p>Før observasjonene begynner, må personalgruppa i fellesskap få en lik forståelse rundt de fire kategoriene jamf. punktene under.</p> <p>I det grønne feltet plasserer du de barna/elevene der du føler at relasjonen er nær og varm.</p> <p>I det gule feltet plasserer du barna/elevene der du opplever å ha en varierende relasjon til.</p> <p>I det røde feltet plasserer du de barna/elevene der du opplever relasjonen som vanskelig eller problematisk (rød).</p> <p>I det hvite feltet plasserer du de barna/elevene du opplever å ikke ha en relasjon til i hverdagen. Dette er barn som du må tenke over om du har sett etter endt dag.</p> <p>Utfylt relasjonssirkel leveres Læringsmiljøteamet etter avtale. Det er ikke behov for utfyller sitt navn på sirkelen.</p>

Analyse og refleksjon

Sammenheng sirkelen - Finn de opprettholdende faktorene
(Husk å anvende de tre perspektivene)

Varsling ved kunnskap eller mistanke om krenkende ord og handlinger, jmf. Barnehageloven, kap 8; §41, §42 og §43					
Benyttes når barn gir uttrykk for krenkelse – eller når ansatte ser noe som vekker bekymring.					
Hvem ble krenket?			Tilhører hvilket team:		
Hvem har krenket?			Tilhører hvilket team:		
Dato:			Klokkeslett handling:		
Det gjelder:	X	Bakgrunnsinformasjon	X	Hvor skjedde det?	X
Krenkende ord		Barnet har selv varslet		Utelekeplass	
Fysisk handling; f.eks: slå bite, lugge, spytte osv..		Andre barn har varslet		Baserom	
Rasisme		En foresatt har varslet		Allrom	
Utestenging		Egen observasjon		Garderobe	
Diskriminering		Annen ansatt har varslet		Toalett	
Annet (skriv)		Annet (skriv)		Amfi	
				Annet (skriv)	
Er foreldre informert? Ja eller nei _____					
Evt kommentarer og tiltak i stikkordsform – kortfattet:					
Dato:					
Navn på ansatt som har fylt ut skjemaet/observert/mottatt krenkelsen:					
☐ Original varsling levert styrer dato: _____					
Oppfølging av styrer:					
Pedleder er informert: Navn og dato:					
Pedleder er informert: Navn og dato:					
Underskrift foresatte: _____ Dato: _____					

Tips til nyttige nettsider:

UDIR og barnehagemiljø: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/barnehagemiljo/>

Nullmobbing: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/mobbing/>

Læringsmiljøsentret: <https://www.uis.no/nb/finn/tags/barnehage-128>

Barns trivsel – voksnes ansvar: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/stottemateriell-til-rammeplanen/trivselsveileder/>

Barne- og familie departementet. 2002: Mobbing i barnehagen:
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0006/ddd/pdfv/210592-mobbing_skjerm_bokm.pdf

Hele barnet, hele løpet; Mobbing i barnehagen- forskningsrapport 2015
[Hele-barnet-hele-lopet-Mobbing-i-barnehagen.pdf \(foreldreutvalgene.no\)](https://www.foreldreutvalgene.no/Hele-barnet-hele-lopet-Mobbing-i-barnehagen.pdf)

Dialogmodellen, Tør vi snakke om at mobbing skjer i våre barnehager? <https://dialogmodellen.no/>

Anbefalt litteratur for barn:

- Ingrid Lund og Ane Tollerød Foss: «Mattias er alene».
- Anne de Bode: «Det er alltid meg de skal ta».
- Birgitta Sandberg: «Billy og sinte Lotte», «Bjørn drar på landet».
- Christine Nøstlinger: «Franz begynner på skolen».
- Egon Mathisen: «Katten med de blå øynene».
- Else Færden: «Den stygge drageungen».
- Gunn-Britt Sundstrøm: «Gutten med supermanddrakt».
- Guido Genechten: «Rikki»
- Gunilla Bergstrøm: «Albert og udyret», «Hvem kan redde Albert Åberg»
- HC. Andersen: «Den stygge andungen».